

AKTIIVISEN OSALLISTUMISEN EDELLYTYKSIÄ

Erasmus+
Muuttaa elämäsi – avartaa maailmaasi.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Mistä me puhumme kun puhumme osallistumisesta?

Osallisuus osallistumisena ja yhteisöön kuulumisena

”Osallisuus toteutuu ihmisen ja yhteisön välisessä suhteessa, kun ihminen on osa, toimii osana ja kokee olevansa osa yhteisöä. Suhde muodostuu siis johonkin kuulumisesta, osallistumisesta ja kuulumisen tunteesta siten, että osallisuuden toteutuminen edellyttää kaikkia näitä yhdessä.”

Nivala, Elina & Rynänen, Sanna, 2024. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillistä kestävää elämää. Gaudeamus. 161.

Suomen kielessä "osallisuus" on laaja kattokäsite

Leimallisesti suomalainen (ruots. delaktikhet) termi, joka sisältää:

- Osallistumisen (participation)
- Kuulumisen (belonging)
- Sisällyttämisen (inclusion)
- Toimijuuden (agency)
- Merkityksellisyyden (sense of meaning)

Englanniksi ei ole yhtä sanaa, joka kattaisi kaiken tämän. Siksi siinä tarvitaan useita käsitteitä: participation ja mukaan ottamisen ulottuvuus, belonging, sisällyttäminen inclusion

Käsitteistä: osallisuus ja osallistuminen

Osallisuus ei ole vain yksi osa-alue, vaan kokonaisvaltainen käsite, joka kuvaa yksilön suhdetta yhteisöön ja yhteiskuntaan sekä hänen mahdollisuuksiaan vaikuttaa, tulla kuulluksi ja kokea merkityksellisyyttä.

1. Kuuluminen = ihminen on osa yhteisöä / yhteiskuntaa
 2. Osallistuminen = ihminen toimii osana yhteisöä / yhteiskuntaa
 3. Tunne kuulumisesta = ihminen kokee olevansa osa yhteisöä / yhteiskuntaa
- } osallisuus

Lähde: Sanna Ryyänen, 16.6.2025

Osallisuus ja osallistuminen Erasmus+ -ohjelman painopisteissä?

- Osallisuuden käsitteellä kuvataan mm. ihmisen ja yhteisön / yhteiskunnan välistä suhdetta ja myös tuon suhteen tavoiteltavaa luonnetta

Vrt. Erasmus+ -ohjelman painopisteet

1. Kuuluminen = ihminen on osa yhteisöä / yhteiskuntaa
2. Osallistuminen = ihminen toimii osana yhteisöä / yhteiskuntaa
3. Tunne kuulumisesta = ihminen kokee olevansa osa yhteisöä / yhteiskuntaa

= Osallisuus ja moninaisuus

= Osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan, yhteiset arvot ja kansalaistoiminta

osallisuus

Kuulumisen tunteen yhteyksiä osallistumiseen

- Kuulumisen tunnetta vahvistaa, jos tietää voivansa osallistua niin halutessaan, eli että on oikeus vaikuttaa yhteisössään
- Positiiviset osallistumiskokemukset yhdessä muiden kanssa vahvistavat kuulumisen tunnetta
- Oman merkityksellisyyden tunne kehittyy kokemuksista, että omalla osallistumisella on yhteisössä merkitystä

Lähde: Sanna Ryynänen, 16.6.2025

Erasmus+ -ohjelman painopistealueet yhdessä rakentavat ja vahvistavat osallisuutta

- Painopisteet keskustelevat keskenään ja ovat tiiviissä suhteessa keskenään
- Yhteiskunnallisen osallistumisen tukeminen edellyttää yhdenvertaisten mahdollisuuksien tukemista
- Kahta painopistettä on mahdoton erottaa toisistaan
- Osallisuus on edellytys aktiiviselle kansalaisuudelle. Ihminen ei voi toimia aktiivisena kansalaisena, jos hän ei koe olevansa osa yhteisöä tai ettei hänen toiminnallaan ole merkitystä.
- Aktiivinen kansalaisuus vahvistaa osallisuutta. Kun ihminen toimii yhteiseksi hyväksi, hän usein kokee enemmän osallisuutta ja yhteyttä muihin.

Mutta...

- Osallistuminen ei automaattisesti johda osallisuuteen. Ihminen voi olla mukana toiminnassa, mutta silti kokea ulkopuolisuutta.
- Osallisuus vaatii laadullisia elementtejä: kuulluksi tulemista, vaikuttamisen mahdollisuuksia ja merkityksellisyyden kokemusta.

→ Erottelu auttaa suunnittelemaan toimintaa, jossa ei vain "osallisteta", vaan vahvistetaan osallisuutta.

OSALLISTUMINEN YHTEISKUNNALLISEEN TOIMINTAAN YHTEISET ARVOT JA KANSALAISTOIMINTA

Erasmus+ -ohjelmalla pyritään puuttumaan kansalaisten vähäiseen osallistumiseen demokraattisiin prosesseihin ja heidän puutteelliseen tietämykseensä Euroopan unionista. Sen avulla yritetään auttaa ihmisiä ratkaisemaan ongelmat, jotka vaikeuttavat heidän aktiivista osallistumistaan yhteisöihin tai unionin poliittiseen ja yhteiskunnalliseen elämään.

[...] Ohjelmalla tuetaan aktiivista kansalaisuutta ja eettisiä periaatteita elinikäisessä oppimisessa, ja sillä edistetään sosiaalisten ja kulttuurienvälisten taitojen, kriittisen ajattelun ja medialukutaidon kehittämistä. Etusijalla ovat hankkeet, jotka tarjoavat henkilöille mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumiseen sekä sosiaaliseen sitoutumiseen ja kansalaistoimintaan virallisen tai epävirallisen oppimisen kautta [...]

Nuorisoalalla on laadittu nuorten osallistumisstrategia, jolla tarjotaan yhteiset puitteet ja tuetaan ohjelman hyödyntämistä nuorten yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumisen edistämiseksi. [...]

Onko tässä huoneessa aktiivisia kansalaisia?

- Kuka on äänestänyt vaaleissa?
- Kuka on ollut ehdolla vaaleissa?
- Oletko osallistunut mielenosoitukseen?
- Toimitko kyläyhdistyksessä tai oletko kaupunginosa-aktiivi?
- Oletko jonkun järjestön jäsen?
- Teetkö vapaaehtoistyötä?
- Oletko allekirjoittanut jonkun kansalaisaloitteen tai vetoomuksen?
- Oletko auttanut naapuria?

Aktiivinen kansalaisuus on tärkeä osa yhteiskuntaa, ja siihen voi osallistua monilla eri tavoilla

1. Seuraa ajankohtaisia asioita: Lue uutisia ja seuraa paikallisia tapahtumia. Näin pysyt ajan tasalla siitä, mitä ympärilläsi tapahtuu.

2. Osallistu vaaleihin: äänestäminen on yksi tärkeimmistä tavoista vaikuttaa. Osallistu vaaleihin ja tue ehdokkaita, joiden arvot ovat lähellä sydäntäsi.

3. Liity järjestöihin: Etsi paikallisia tai kansallisia järjestöjä, jotka työskentelevät asioiden parissa, joista olet kiinnostunut. Tämä voi olla esimerkiksi ympäristöjärjestö, kulttuurijärjestö, ihmisoikeusjärjestö tai sosiaalista oikeudenmukaisuutta ajava ryhmä.

4. Osallistuminen vapaaehtoistyöhön: Etsi mahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön paikallisissa yhteisöissä, kuten ruokapankeissa, vanhainkodeissa tai nuorisoprojekteissa.

5. Osallistu kansalaisaktivismiin: Osallistuminen mielenosoituksiin tai kampanjoihin voi olla tehokas tapa tuoda esiin tärkeitä asioita. Tai tue muita ja jaa sisältöjä.

6. Keskustele ja tiedota: Käy keskusteluja ystävien ja perheen kanssa ajankohtaisista aiheista. Voit jakaa tietoa ja herättää keskustelua sosiaalisessa mediassa.

7. Tee aloitteita: Jos sinulla on ideoita parantaa yhteisöäsi, voit tehdä aloitteita paikallisessa hallinnossa, tai osallistua keskusteluihin esim digiraadeissa.

8. Kehitä omaa osaamista: Osallistuminen kursseille tai koulutuksiin voi auttaa sinua ymmärtämään paremmin yhteiskunnallisia kysymyksiä ja kehittämään vaikuttamistaitojasi.

Aktiivinen kansalaisuus voi olla sekä pieniä että suuria tekoja. Tärkeintä on löytää itselle sopiva tapa osallistua ja vaikuttaa!

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Erasmus+
Muuttaa elämäsi – avartaa maailmaasi.

EUROOPAN
SOLIDAARISUUSJOUKOT

eurodesk

Aktiivinen kansalaisuus?

- Voidaan määritellä monin eri tavoin
- Vaatii tietoja ja taitoja

Pari ajatusta demokratiasta

Demokratia luo rakenteet ja periaatteet, joiden puitteissa ihmisillä on oikeus osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Esimerkiksi: äänestäminen, kansalaisaloitteet, osallistuva budjetointi, kansalaisraadit.

Osallisuus pitää demokratian elinvoimaisena

Demokratia ei säily pelkästään vaaleilla – se tarvitsee aktiivista osallistumista arjessa.

Kun ihmiset kokevat voivansa vaikuttaa, he sitoutuvat yhteiskuntaan ja sen kehittämiseen.

Demokratia ei ole vain poliittinen järjestelmä, vaan tapa kohdata toisia ihmisiä kunnioittavasti ja oikeudenmukaisesti.

Arjen vuorovaikutus – esimerkiksi koulussa, työpaikalla tai julkisissa palveluissa – voi olla demokraattista toimintaa, joka vahvistaa osallisuutta.

Osallisuus on demokratian kokemuksellinen ulottuvuus. Osallisuus ei ole vain osallistumista, vaan kuulumisen, vaikuttamisen ja merkityksellisyyden kokemusta.

• <https://www.sitra.fi/wp/wp-content/uploads/2023/09/sitra-demokraattisten-kohtaamisten-kasikirja.pdf>

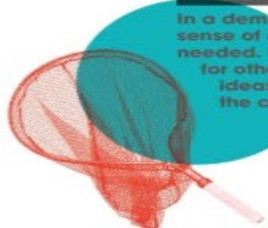
Yhteiskunnallisen osallistumisen lihaskuntotreeni

DEMOCRACY FITNESS

Which democracy muscles have you trained today?

MOBILISATION

In a democracy, a sense of community is needed. Making room for other people's ideas strengthens the collective.

COMPROMISE

In a democracy, there is room for diversity. You must know how to compromise so everyone feels they are getting more than they are giving.

ACTIVE LISTENING

In a democracy, everyone has a voice. You must be able to listen without prejudice and learn from others.

DISAGREEMENT

In a democracy, we often disagree. You must be able to accept disagreement, as it makes us all the more wiser about one another.

EMPATHY

In a democracy, there is room for everyone. You need to accept individual diversity and be empathetic towards others.

ACTIVIST

In a democracy, you can actively engage with whatever you are passionate about. See it take off!

VERBAL CONFIDENCE

In a democracy, we all have a voice. You need to get to know your own voice in order to use it meaningfully.

CURIOSITY

In a democracy, we need to learn from each other. You must poke around and leave no stone unturned.

COURAGE

In a democracy, participation is important. You should find the courage to come as you are. You already have the guts to do it.

OPINION

In a democracy, differing opinions are allowed. In order to shape your opinion, you need to be able to voice it and listen to the opinions of others.

Democracy Fitness is a training concept which challenges the traditional understanding of democracy. Democracy is something one needs to train – and it should be fun, challenging and meaningful all at the same time. Learn more at www.demokratifitness.dk/en

copyright: demokratifitness.dk

Kiitos!

[Lue lisää Opetushallituksen verkkosivulta](#)

Erasmus+
Muuttaa elämäsi – avartaa maailmaasi.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN